

MAGYAR POLGÁR

Előfizetési árak:

Egész évre 14 frt, fél évre 7 frt, negyed évre 3 frt 50 kr.
egy hónapra 1 frt 20 kr. — Egyes szám ára 5 kr.

Felolvas szerkesztő és kiadó tulajdonos:

AJTAI K. ALBERT.

Szerkesztőség: belkirály-utca 6. sz.

A lap szellemi részét illető minden közlemény ide intézendő.

Kiadóhivatal: belközép-utca 4. sz.

Megjelenik a lap minden nap, az ünnep- és vasárnapok kivételével.

Műrdítek emként 5 kr., nyilttér egy peffl sor területenként 20 kr.

A nemzetiségek.

Budapest, július 6.

A románság felől érdekes hírek halatszanak. Ezek tartalmából a sokféle czáfolaton is keresztül szűrődött kétségtelesenül annyi, hogy a román nemzetiség vezetői a politikai passzivitásból való kilépés felől gondolkodnak. Vajjon el is határozta-e már ezt, vagy nem, egyelőre az ő titkuk. Szerintük a kérdés eldöntése a románság egyik exponált helyén, talán Nagyszebenben összehívandó nemzetiségi nagygyűlésnek lesz a feladata. Ennek többsége fog dönteni, vajjon az eddig megőrzött passzivitásból kilépjenek-e és megkezdjék-e a jövő képviselőválasztásra való szervezkedést. Ha ezt megtennék, — így szóltak a hírek — akkor remélik körülbelül tíz román képviselőnek a megválasztását.

Nem szólunk itt bővebben arról, vajjon nem túlságosan vérmes számítás-e az a mely egyszerre tiz kerületben való győzelmet helyez kilátásba a román reménykedőknek. Csak egész röviden jegyezzük meg, hogy valószínűleg tulbecsülik befolyásukat azok, a kik ilyen rózsás számitási eredményekkel ékesitik föl a maguk illuzióit.

De nem is a románok számitásbeli tévedéseit akarjuk ma itt korrigálni. Hanem higgadtan és elfogultság nélkül akarjuk mérlegelni azt az eshetőséget, melyről, kivált a kuriai biráskodás javaslatának tárgyalása óta, mind gyakrabban esik szó a politikai körökben: azt az eshetőséget, hogy a jövő képviselőválasztások alkalmával, ha a románok a passzivitásból csakugyan kilépnek, egynehány képviselőjük bejutna a képviselőházba.

Vannak, a kik nagy veszedelmet jósolnak ebből. Mi ennek az aggodalomnak a jogosultságát nem tudjuk belátni. Hát olyan példátlan az, hogy valamelyik nemzetiség a Házban képviselve legyen? Ez inkább orvosszer az izgatások ellen, semmint veszedelem. Itt van a szászok nemzetisége; bizony, sajnos, ennek egy része (a zöldek) épp oly kevéssé barátja a magyarnak, mint a román tulzók. És a szászok küldenek képviselőket a Házba, a kik ott régen, állandóan helyet foglalnak. Okoztak ezek valaha a Házban nagyobb bajt? Soha. A közelmúlt időben sem, a mikor pedig többen közülök a helységnevek megmagyarosításáról szóló törvény miatt, — a szabadelvűpártot is elhagyták volt.

A jelenlegi szász képviselők mind mérsékelt politikusok; de ha akadna közöttük tulzó, a ki az u. n. zöldszász kö-

vetelésekkel állana elő a Házban, — arra van már példa az egykori Polyt idejéből, hogy micsoda fogadtatásra találta. Élénken el lehet képzelni, hogy mit felelének erre a képviselőházi pártok, melyek elvi tekintetben bármennyire széthúznak, a hazafiság kérdésében mindig szorosan összetartanak. Ebben a tekintetben utalunk egy nemrégiben a Házban történt esetre, mikor a szászok egyik szónoka nem akart színt vallani, hogy a brassói határozathoz ők mit szólnak. Micsoda erélyes felszólítást kaptak ekkor a szélsőbalról! De utalunk arra is, milyen egyöntetű helyesléssel, tetszéssel fogadta a Ház későbbi szónokuk nyilatkozatát, hogy a szász tulzók eljárását ők maguk is elítélik.

Hát nem hisszük, hogy a románok, ha a Házba jutnának, jobban tudnának törekvéseikkel boldogulni; szigoru ellenőrzőként ott állana mellettük a magyar parlament, a melynek van elég ereje a szembezállásra és itélkezésre. De megkülönböztetve van már eddig is román képviselő a Házban; ott van *Ciocán* tanáron kívül *Serbán* Miklós, a kit most a Széll-kormány törvényes, igazságos magatartása készített a szabadelvűpártba való belépésre.

Szóval: nem tartunk attól, bármit is határozzanak a románok a passzivitásuk dolgában! (S.)

A kiegyezés a főrendiházban. A főrendiház hármass bizottsága *Vay* báró elnöklété alatt tegnap délután igen látogatott ülést tartott. Az előadói tisztet *Gáll József* és *Harikányi* Frigyes báró töltötték be. Jelen voltak: *Széll*, *Lukács*, *Hegedűs*, *Darányi*, *Plósz* miniszterek. Elnök az ülést megnyitván, *Gáll József* jegyző előadja a napirendre tűzött első javaslatot, a vám- és kereskedelmi viszonyoknak és ezekkel összefüggő némely kérdés rendezéséről szóló törvényjavaslatot. *Pálffy István* gróf és *Dessewffy Aurél* gróf kijelenti, hogy a javaslatot elfogadják. Miután *Széll* miniszterelnök még néhány kérdésre válaszolt, beszélt *Vécsey József* báró a javaslat mellett, *Prónay* Dezso báró ellene. *Hegedűs* miniszter kereskedelmi szempontból beszélt a javaslatról, a melyet a *Prónay* báró replikája után változatlanul el is fogadtak. Éppen ugy változatlanul elfogadta a bizottság a napirendre kitűzött többi javaslatokat is.

A törvényhozás szünete. A képviselőház e hónap közepén tartja nyári szünete előtt utolsó ülését; ugy a főrendiház is. Ez az utolsó ülés e hónap 12-én lesz, a mikor kihirdetik az országgyűlést a nyári szünetidőre elnapoló királyi kéziratot. Eleinte tudvalevőleg az országgyűlés üléseinek október 2-áig való elnapolását tervezték. Ez a terv, értesülésünk szerint, némi változást szenvedett, a melynek folytán néhány nappal rövidebb lesz a képviselők

nyári vakációja. A királyi kézirat ugyanis szept. 28-áig fogja az országgyűlést elnapolni. A kormánynek ekként több ideje lesz azoknak az előterjesztéseknek a benyújtására, illetőleg elintézésére, a melyekre nézve, a dolog természeténél fogva, legkésőbb október első napjaiban határozatot kell hozni az országgyűlés mindkét Házának. Ez előterjesztések sorában első helyen lesznek a kormányelnök által a delegáció megválasztása s az országos kvóta-bizottság kiküldése tárgyában benyújtandó javaslatok.

Udvarhely vármegye ünnepe.

— Kiküldött tudósítónktól. —

Udvarhely vármegye ünnepe fényesen igazolta azokat a reményeket, melyeket az új főispán székfoglalásához kötöttünk. Az az őszinte békeszeretettől áthatott általános lelkesedés, melylyel *Hollaki* Arthur főispánt fogadták és azok a jelentőséges beszédek, a melyek az ünnepélyeknél elhangzottak — ép oly örömdet, mint megbízható zálogát képezik annak, hogy Udvarhely vármegyének annyi vihartól, viszálytól tépett közéletére csakugyan rá virradt a rég óhajtott béke napja.

A főispáni beiktatás folyamán tartott beszédek közül különös figyelemre tarthatnak igényt *Hollaki* főispán valóban remek székfoglalója — és *Dániel* Gábor, *Ugron* Gábor felszólalásai. Nagy örömmel és megnyugvással regisztráljuk a fontos tényt, hogy a múltban ütött sebek elfedésének, a jövendő béke biztosításának nemes munkájában *Ugron* Gábor jár elől jó példával. A tegnapi közgyűlésen történt két felszólalásával hathatós támasza lett *Ugron* ama békétörekvésnek, a mely *Hollaki* Arthur főispánt Udvarhely vármegye élére vezette.

A tegnap lefolyt ünnepélyekről kiküldött tudósítónk az alábbiakban számol be.

Székely-Udvarhely, jul. 6.

A vármegye közgyűlése.

Ma volt *Hollaki* Arthur főispán ünnepélyes beiktatása, az egész vármegye előkelőségeinek jelenlétében. Hunyadmegyéből, a Hollaki kíséretében megjelenteken kívül, Nagyküküllő megyéből és Csikmegyéből is számosan jelentek meg, hogy résztvegyenek a székely anyavármegye ünnepélyén, mely két napon keresztül a legnagyobb lelkesedés között folyt le. *Nagy-Küküllőmegyéből* *Somogyi* István alispán, *Schaser* Gyula m. főjegyző, *Somogyi* Albert birtokos, dr. *Baumgarten* Károly, *Somogyi* Lajos kir. erdőmester, *Duncs* Bertalan tanzelügyelő jöttek és még többen a birtokosok és tisztviselők közül. *Csikmegyéből* részt vettek: *Mikó* Bálint főispán, *Mihály* Ferencz főjegyző, dr. *Bocskor* Béla főügyész, *Lázár* Miklós szolgabíró, dr. *Filép* Sándor orvos.

Az országgyűlési képviselők közül ott voltak: *Ugron* Gábor, dr. *Dániel* Gábor, dr. *László*

Mihály, dr. *Heltai* Ferencz, *Tibád* Antal és *Gyárfás* Endre. A megyebizottsági tagok csak-nem teljes számmal jelentek meg.

A lobogókkal, girlandokkal szépen díszített vármegyeház díszterében d. e. 10 órakor vette kezdetét a *rendkívüli közgyűlés*. A nagy terem minden talpalatnyi helye el volt foglalva.

A karzatokon nagy és szép nőközönség foglalt helyet, a kik látható érdeklődéssel nézték a vármegye urait, a kik közül többen diszmagyarban jelentek meg.

Pont 10 órakor nyitotta meg a közgyűlést *Jakab* Gyula alispán, a ki rövid beszédében kijelenti, hogy a mai nap új korszakot jelöl meg a vármegye életében.

Ezután *Ádám* Albert tiszteletbeli főjegyző olvasta fel a belügyminiszteri leiratot, melyben *Szell* Kálmán mint belügyminiszter gr. *Haller* János fölménteséről és *Hollaki* Arthur főispánna való kinevezetéséről értesíti a vármegye közönségét.

A belügyminiszteri leirat után gr. *Haller* János volt főispán búcsúiratát olvasta fel ugyan-csak *Ádám* Albert. A végén pedig előterjesztette az állandó választmány javaslatát, mely szerint a választmány javasolja, hogy *Haller* bucsuja jegyzőkönyvbe iktatassék és a távozó főispánnak köszönet szavaztassék. (Helyeslés).

Tibád Antal állott most fel. Kijelenti, hogy óhajtott volna, hogy a mai közgyűlés minden ellentmondó incidens nélkül folyjon le. Sajnálja, hogy a választmány tulbuzgalma ezt lehetetlenné tette s így ő abban a helyzetben van, hogy a választmány nézetét nem osztja. Nem osztja már azért sem, mert ő a régi regiméllel harcban állott és nem akar úgy tűnni fel, mint a ki a fegyvert letette. Indítványozza tehát, hogy *Haller* János gr. volt főispán búcsúiratát csak egyszerűen vegyék tudomásul.

Ugron Gábor zajos hatása beszédében fejt ki, hogy ő elfogadja az állandó választmány javaslatát, már csak azért is, hogy hidat nyisson az ellentételek a visszavonulásra, mert a ki a harcban elbukott, azzal szemben ő lovagias győztesnek kíván maradni. Hiszen, a ki ma ellenfél, holnap jó barát lehet s éppen ezért ő nem kívánja a fegyvert továbbra is forgatni. Nem helyesli ugyan az eddigi főispáni kormányzást, de a visszavonulást nem óhajtja zavarni. Azt akarja, hogy az eddig történeteknek minden keserősége elmuljék és csak tanulsága maradjon fenn. (Élénk helyeslés).

Elfogadja az állandó választmány javaslatát és ahhoz készséggel csatlakozik.

Daniél Gábor helytelennek tartja, hogy ezen a napon vitát provokáljon akárki is. Ma legyen a béke napja, hogy egyesülve fejthessék ki azt az erőt, melyre a vármegyének szüksége van.

Ezután a közgyűlés óriási többsége elfogadta az állandó választmány javaslatát.

Jakab Gyula alispán indítványára hét tagu küldöttséget választottak most, a mely *Hollaki* főispánt meghívja a gyűlésre, hogy letegye az esküt és megtartsa székfoglalóját. A bizottság tagjai: *Daniél* Gábor, *Jungb-Cseke* Lajos, *Kiss-György* Sándor, *Ugron* János, *Farkas* László, *Sperker* Ferencz és *Memhárt* András esperes voltak.

*

Tíz percznyi szünet után, a küldöttség élén, zajos éljenzés közt lépett a terembe diszmagyarban *Hollaki* Arthur főispán.

Az éljenzés esillapultával gr. *László* Ádám olvasta az eskümentát. A közönség felállott és ünnepélyes csendben hallgatta végig a főispán eskütelét.

Az eskü után *Hollaki* főispán nagyhatású székfoglalóját mondotta el, melyet pártkülönbség nélkül nagy lelkesedéssel fogadott a közgyűlés.

Hollaki főispán székfoglalója

egész terjedelmében így hangzik:

Tekintetes hatósági bizottság! Midőn koronás királyunk kegyelméből és alkotmányos kormányunk bizalmából, nemes Udvarhely vármegyének főispáni székét elfoglalni szerencsés vagyok, szívem mélyéből üdvözlöm mindnyájukat,

kik mint a törvényhatósági bizottság tagjai, illetve mint vendégek megjelenni szívesek voltak.

Teljes bizalommal az ősi magyar erényekben foglalom el az állást, mert jól tudom azt, hogy e nemes vármegye lakossága, az ősi eredeti székelynép, a hazaszeretetet és honfiai erényeket őseitől örökölte és minden igaz székely hazájának igaz hiva rendületlenül. Kiváló szerencsémnek tartom, hogy ebben az állásban olyan kormányt lehetek képviselője, melynek élén *Szell* Kálmán hazánk fia áll, a ki érdemessé tette magát a magyar nemzet haládjára, mikor közalapotának válságos helyzetében államférfiai bölcsességgel és tapintattal érvényt szerzett a törvény és alkotmány sértetlenségének; és a közeli múlt időben hazafiassal kitartással sikeresen védelmezte meg hazánk közigazdasági érdekeit. Lelkem teljes meggyőződésével helyeslem és követni akarom miniszterelnökünknek kormányzati elveit és irányzatát, melynek alapján lehetővé vált a kibekülés és kiengesztelődés mindazon pártok és jeles államférfiak között, kik ezelőtt külön táborban küzdöttek ugyan, de most a valódi, igaz liberálisizmus zászlója alatt a törvény, jog és igazság uralmának biztosítására, elveik érvényesítésével egyesülhettek.

Hiszem és remélem, hogy valamint az egész országban a pártok között az óhajtott béke helyreállt és a személyes gyűlölködést az elvek és eszmék nemes küzdelme váltotta fel, úgy ebben a nemes vármegyében is a béke fog uralkodni és az egykori politikai ellenfelek, kiket immár nem választanak el elvi ellentétek, a magyar embert jellemző lovagias árzelmekkel és kölcsönös előzékenységgel közelednek egymáshoz, hogy a közügyek terén összetartó munkássággal teljesíthessék hazafiassal feladataikat.

Magam részéről egyik főterkövésem leendő ebben az állásban odahatni, hogy az ellentétek ne élesítessenek, hanem az elvek feladása nélkül lehetőleg kiegyenlítettessenek és e tekintetben legelső kérésem önmagukhoz, t. uraim, az, hogy ebben a joakaratu törekvésben engem támogatni szíveskedjenek. Azt hiszem, nem szükséges önk előtt t. uraim, bővebben fejtegetnem azt, hogy kölcsönös előzékenységgel és kölcsönös joakarattal a béke és kiengesztelődés vármegyénk üdvére fog szolgálni.

A becsületes és tisztességes békének állandósítására törekszem; ennélfogva fölötte becses, értékes és örvendetes reám nézve mindazon tényezőknél támogatása, kik a miniszterelnök kormány-programját helyeselve, hajlandók és készek segédkeztet nyújtani annak gyakorlati megvalósítására.

És most engedje meg a t. közgyűlés, hogy megjelöljem azokat a vezérelveket, melyeket az önkormányzati közigazgatás ellenőrzése tekintetében követni akarok. Erre vonatkozólag nekem, ki a vármegyei közéletben növekedtem föl, egyik elvem: az önkormányzati jogoknak tiszteletben tartása. Mint élnoke a hatósági bizottság közgyűlésének, biztosíthatom a t. közgyűlést, hogy a törvény és szabályrendelet korlátai között a szólásszabadságot akadályozni nem fogom, sőt óhajtom, hogy mindenki véleményét szabadon és őszintén nyilvánítsa, mert az eszméknek nemes harca és surlódása világosságot idéz elő az elmékben, hogy fölatalhassuk az igazságot, melyet mindnyáján keresünk és követni akarunk. És itt megjegyzem, hogy célszerűnek vélem a vármegyei önkormányzati hatáskörben utalt ügyeknek az országos politikai ügyektől való megkülönböztetést, oly célból, hogy az önkormányzati jog, a vármegye jól felgott érdekeinek figyelembe vételével, politikai pártoskodás nélkül, elfoglatlanul gyakoroltassék.

A közigazgatást illetőleg, elvem az, hogy erélyes, igazságos és becsületes legyen. Meg vagyok győződve, hogy e tekintetben vármegyém tisztikarának tagjai buzgó munkatársaim lesznek, s a törvények és rendeletek végrehajtásában felekezeti, nemzeti- vagy osztálykülönbség nélkül részrehajlatlanul, egyenlően fognak eljárni mindenkivel szemben.

A közigazgatás terén általános elv az, hogy a tisztviselők vannak a közönségért és nem a közönség a tisztviselőért. A jó közigazgatás feladatait tekintem, a törvény és rendelet igazságos végrehajtásán kívül, a közönség jogos és törvényes kívánalmainak figyelembevételét, jogos

és törvényes panaszának orvoslását. Ily irányban bizalommal fordulhat hozzámm mindenki.

A közigazgatás és közpénzeknek hűséges és tiszta kezelését mindenekelőtt meg fogom követelni és szigorúan ellenőrizni és pedig annál inkább, mert meggyőződésem az, hogy csak a becsületes közigazgatás tarthat igényt a közönség becsülésére és bizalmára, s csak a becsületes tisztviselőnek lehet tekintélye a nép előtt. Az a viszony, mely egyrészt a tisztviselő, mint a kormányzó hatalom közege, másrészt a kormányzott közönség között fennáll, föltétlenül megköveteli, hogy a közönség bizalma meg ne ingattassék a tisztviselő megbízhatósága és becsületesége irányában, mert ha ez a bizalom teljesen megrendül, akkor a tisztviselő állása tarthatatlan.

Nem kétlém, hogy e vármegyei tisztikarában a jellemzőtlenség és becsületérzés mely gyökeret vert, s ez megtermi gyümölcsét az üzenetlen és ügybuzgó munkásságban. Ezeknek a tisztviselői erényeknek ápolásában és gyakorlásában magam akarok jó példával elől járni, és biztosíthatom a tisztikar tagjait, hogy elismerésemre számíthat mindaz, ki ezen erények gyakorlása körül nemes versenyben magát kitünteti.

Ugyanazt remélem a tisztviselőktől, s jelenen a jegyzői kar tagjaitól is, kiknek lelkiismeretes és becsületes munkássága a jó közigazgatás egyik fő tényezőjét képezi.

Jól tudom azt, hogy ebben a vármegyében többféle vallásfelekezetet van, melyek mindannyian hivatva vannak hűvekben a vallásos érzelmet ápolni, oktatásukról és iskolázatásukról gondoskodni. Az összes hitfelekezetek jogainak tiszteletben tartásával és a különböző hitfelekezetek közötti béke és türelmesség ápolásával óhajtom elérni azt, hogy az egyházi és világi hatóságok egymást kölcsönösen támogassák feladataik teljesítésében.

Örömmel értesültem, hogy a középiskolák és népiskolák e vármegyében szép sikerrel működnek az értelmi fejlődés érdekében. Mindezeknek ügyeit a legszívesebben fogom hatósági támogatásban részesíteni.

A földmívelés és mezőgazdaság ügyének fölkarolása érdekében örömet teszem meg mindazt, a mi egyrészt ezen a téren működő társadalmi és hatósági testületek és tényezők tevékenységének előmozdítására, másrészt a birtokosságok és földmívelő osztálynak támogatására hatáskörömbe tartozik; különösen oly esetekben, melyek az államnak beavatkozását illetve segítségét indokoltá teszi. E téren főleg az állattenyésztés, állategészség és erdeszet, valamint a mezőgazdasági hitel ügyét óhajtom figyelemmel kísérni.

A kereskedelem- és iparügy terén kiváló súlyt akarok helyezni a közlekedési- és kézi ipar fejlesztésére, mert tudom, hogy a székely nép részére a mezőgazdasági munka elegendő keresetet nem nyújt, ennélfogva a kivándorlás csökkentése céljából is módot kell részére nyújtani a megélhetésre szeretett hazánkban.

Tisztelt közgyűlés! Ezek azok a fontosabb irányzatok, melyeket működésemben követni akarok. És most, mielőtt beszédemet befejezném, engedjék meg, t. uraim, hogy b. türelmüket meg csak rövid ideig igénybe vegyem és megemlékezve szülővármegyém küldötteiről, azokról a tisztelt barátaimról, kik engem a tavóból, a dicső Hunyadiak megszentelt földjéről új otthonomba elkísérni szívesek voltak, halás érzelmeimet fejezem ki és szívem mélyéből megköszönjem az irányomban ezuttal is tanúsított vonzalmat, rokonszenvet és szíves barátságot, melyet mindenkori édes emlékeim között fogok hiven megőrizni.

*

Tisztelt közgyűlés! Legyen szabad meg befejezősül egy őszinte nyilatkozatot tennem és önközhöz, t. uraim, egy kérészt intézni.

Midőn ez állással egybekötött feladatok megoldására vállalkoztam, célul tűztem ki magamnak azt, hogy a magas kormányzat bizalmán kívül, e vármegye lakosságának bizalmát is kiérdemeljem. Kérdemelné akarom ezt az által, hogy letett eskümet becsülettel megtartom, az állampolgárok jogait, a törvényt és alkotmányt tiszteletben tartom s a hivatalos hatalmat igazságosan és erélyesen gyakorlom, de azt tör-

vénytelen erőszak alkalmazására fel nem használom.

Viszont arra kérem önöket, t. uraim, az ezeréves haza szent nevében, ne feledjék azt soha, hogy az isteni gondviselés az ős eredetű székely népre itten, hazánk védbástyájánál különös hazafias missziót jelölt ki. Viharos időkben bel- és küllenség ellen védelmezni a hazát, békés időkben kitartó munkássággal fejleszteni a magyarság anyagi és szellemi erejét.

Ez a hazafias feladat, melynek teljesítéséhez e népnek összetartására, egyetértésre van szükség. Ne engedjük, hogy a nemzeti őserőben a széthúzó pártoskodás és egyenetlenség gyöngülést idézzon elő. A magyar nemzet még nagy megpróbáltatások előtt áll. A magyar faj életképességétől függ ezeréves hazánk és nemzetünk fennállása. Testvéri kezet nyújtson tehát a magyar a magyarnak; hisz oly kevesen vagyunk, hogy az egymás elleni harcban a vesztes csak a magyar nemzet lehet.

Ezt kérem én önöktől, és hiszem, remélem, hogy az egyetértő munkásság dúsan megtermi gyümölcsét hazánk javára, üdvére.

Ebben a hitben és reményben köszönöm önöknek szívem mélyéből a személyem iránt tanúsított szives figyelmüket és működésomban Istennek segítségét és kegyelmét kérve, tejezem ki abbéli óhajtatásomat, mely mindnyájunknak leghőbb óhajtatása: Éljen a haza! Éljen a király! Éljen Udvarhely vármegye közönsége!

A főispáni székfoglalót hosszasan és zajosan eljenezte a közgyűlés.

Ezután *Daniel* Gábor üdvözölte a főispánt a törvényhatósági bizottság nevében.

Régtől fogva nem hangzott — ugymond — ilyen beszéd e teremben, a mely ennyire fölkelte volna mindnyájunkban a meglepődés és lelkesedés érzetét. De ismerve a főispán jeles tehetőségét, a közigazgatási vezetésben nyilvánuló igazságos szellemét, csak méltónak tarthatjuk e szép beszédet az ő kiváló egyéniségéhez. A megyében vizsaly dült sokáig, de hiszi, hogy a mai nap a béke kezdetét jelenti és ő elvarátai nevében is szívesen feledi a multat, hogy megbékélhessen a jövőben. Udvarhely vármegye a magyarságnak egy előre toll védbástyája. Kell, hogy ez a bástya erős és szilárd legyen, mert csak így teljesítheti nemzeti hivatását.

Meg van győződve arról, hogy a főispán elől jár a példaadásban és minden biznnyal maga mellett találja a vármegye minden igaz fiát. Üdvözli állásában Hollakit és örömet fejezi ki a fölött, hogy jeles talentumát a megye szolgálatában fogja érvényesíteni.

Ugron Gábor a legnagyobb örömmel járul azokhoz a kormányzati elvekhez, melyeket a főispán székfoglalójában hangoztatott, mert azokban a liberális eszmék és a közszabadság iránti érzék megnyilatkozását látja. Az országokat — ugymond — csak szabadsággal lehet kormányozni, mert a szabadság tanítja meg a népeket, a hazát igazán szeretni. A székely nép sziklát a honszeretet termékenyíti meg, mert ezekhez köti a ragaszkodás és ebből kifolyólag műveli, munkálja szorgalmasan.

Örömmel hallotta a főispán székfoglalójában azt a három szót, melyet a miniszterelnök hangoztatott először, s a mely azóta mint varázsige rezgi át az országot, a mi azt bizonyítja, hogy szükség volt ezeknek a kimondására.

Nincs sem a kormányynál, sem a főispánnál egy politikai nézetem, de tudja, hogy a törvény korlátokat szab, s a ki a törvény tiszteletben tartását igéri, az ötlet teljesen megnyugtatta. Ezért üdvözli a főispánt, mert ha nincs is vele egy táborban, de a ki az igazságot, jogot és törvényt irta zászólójára, az minden székei becsületét és tiszteletét bírja. A főispán beszédében a szabadság biztosítékait látja, s ha azok érvényesülnek, akkor nemcsak szívükbe zárják, de péld-

dányképpül is állítják oda igazságos kormányzatát. (Általános helyeslés.)

Ezután *Jakab* Gyula olvasta föl *Kis-Küküllő* vármegye üdvözölő táviratát, majd hitelesítették a közgyűlés jegyzőkönyvét s ezzel *Hollaki* főispán hosszas, zajos eljenezések között a közgyűlést bezárta.

Küldöttségek tisztelgése.

A közgyűlés után következett a küldöttségek fogadása a következők sorrendben:

Róm. kath. papság, a gör. kath. papság, ev. ref. papság, unit. papság, a katonaság, szabadelvűpárt, a vármegyei és városi tisztikar, kir. ügyészség, járásbíró, vizsgálóbíró- és közjegyzőség, pénzügyigazgatóság, tanfelügyelőség, kö- és agyagipar iskola, tanító-képezde, állami felső leányiskola, tanító-testületek, állami építészeti hivatal, posta-távirda és vasut, kir. erdőhivatal, ügyvédi kar, főreáliskola, róm. kath. és ev. ref. főiskolák, a parajdi sóbánya tisztikara, a kaszinók és a jegyzői egyesület.

Hollaki főispán minden küldöttség szónokának talpraesett válaszokban fejtette ki az egyes intézményekre vonatkozó észrevételeit.

A küldöttségeket a főispán szívélyes, rokonszenves modora és széleskörű dologismerete igen kellemesen lepte meg.

Délután 1 óra felé ért véget a küldöttségek tisztelgése és két óraker következett a bankett.

A bankett.

A főreáliskola torna-csarnokában délután két óraker vette kezdetét a beiktatási ebéd, melyet *Hollaki* Arthur főispán adott a vendégek és a megyebizottsági tagok tisztelőtére.

A körülbelül 200 teretű banketten mindvégig a leglelkesebb hangulat uralkodott. A megyebizottsági tagok pártkülönbség nélkül jelentek meg, a mi által manifesztálni óhajtották azt a békét, melynek a mai ünnepek kezdetét jelentik s a melyet a személyes torzalkodások által dült vármegyében immár mindenki őszintén óhajtat.

A szépen díszített tornacsarnokban *Hollaki* főispán körül foglaltak helyet az országgyűlési képviselők, a vármegyei főbb tisztviselők és vendégek.

Minden csoportban, minden asztalnál derült és békés a hangulat. *Ugron* Gábor mosolyogva diskurál a környezetével s még *Tibád* Antal sem borong. Mintha sok-sok haragos redő simult volna el a tegnap óta is, mióta *Hollaki* főispán rokonszenves egyénisége megjelent a vármegye területén.

A harmadik fogásnál emelkedett fel *Hollaki* Arthur főispán és köszöntőt mondott a királynak, melyet a közönség állva hallgatott és zajosan megéljenzett.

Gönczy Lajos tanár *Hollaki* főispánra, *Bedő* Ferencz ref. pap a kormányra, *Solymosi* Endre tanár a képviselőkre, *Hollaki* főispán *Haller* gr. volt főispánra, *Gyarmathy* Dezső a vendégekre, dr. *Bocskor* Béla kir. ügyész a vármegyére, *Réthy* Lajos tanfelügyelő *Jakab* Gyula alispánra és a tisztikarra, dr. *Heltai* Ferencz orsz. képviselő a papságra, *Kiss* György a helyőrségre, *László* Mihály orsz. képviselő a tisztviselőkre, *Bedő* Ferencz a tanintézetek és tanári karára köszöntöttek.

A bankett csaknem d. u. 5 óráig tartott és még számtalan poharköszöntő hangzott el, melyekben a szónokok valamennyien a békét, az egyetértést hangsúlyozták, a mi hogy meg is lesz, ahhoz most már alapos reményt fűznek.

A fáklyászene.

Este 8 óraker a polgári zenekar disztakaróval járta be az utcákat. A zenekar színes lámpionok között haladt s nyomában óriási közönség hullámozott mindenütt.

A Kossuth-utcán végig vonuló sokaság a kaszárnya épületekig huzódott le, a hol 350

fáklyát gyújtottak meg s ennek intenzív fényénél kezdődött meg az impozáns fáklyás menet, melynek élén a zenekar haladt, harsány indulóval.

Mikor a Kossuth-utcán huzódott fel a tömeg, már ezernyi-ezerre szaporodott fel és a merre haladt, megnépesedtek az ablakok és erkélyek s az egész utca egy óriási embertömegnek látszott.

Hollaki főispán a vármegyeház erkélyén várta a fáklyás menetet, a mely egészen ellepte a vármegyeház előtti tért. Mikor a menet megállapodott és teljes rendben megtörtént a sorakozás, a polgári dalárda elénekelte a Hymnuszt, mely után dr. *Kovács* Mór ügyvéd igen tartalmas szép beszédben üdvözölte a főispánt, mire *Hollaki* főispán a töle megszokott ékesszólással köszöntötte meg a szives ovációt.

Ezután a zenekar indulója mellett oszlott szét a közönség.

Ezzel Udvarhelyvármegye impozáns szép ünnepe véget ért, mindenki szívében azt az óhajtatást keltve, hogy ezek a napok jelentsék a béke hajnalhasadását.

Petőfi emléke.

— Eredeti tudósítás. —

Budapest, jul. 6.

E hó 31-én, *Petőfi* Sándor elestének 50-ik évfordulóján kegyeletes ünnepet fog ülni a magyar nemzet.

Ennek az országos ünnepnek és a *Petőfi*-ház létesítésének dolgában ma délután értekezletet tartottak a *Petőfi*-Társaság tagjai, *Bartók* Lajos elnöklele alatt.

A társaság a kormány és a törvényhozó testület támogatásával július 30-án fogja rendezni az ünnepet *Segesvárt*.

Ez alkalommal *Jókai* Már tartja majd megnyitó beszédet, míg a program többi pontjait a társaság tagjainak költeményei, az emlékbeszéd, üdvözölő szónoklatok és dalárdák énekei fogják kitölteni.

Több oldalról érkeztek felhívások a társasághoz, hogy más városokban is rendeztesseknék ünnepek; erre vonatkozólag a társaság elhatározta, hogy a mennyiben egyes vidéki irodalmi körök vagy más egyesületek is óhajtanának ily ünnepeket rendezni, a társaság saját programjában foglalt irodalmi műveket a rendezőknek rendelkezésére bocsátja, sőt egyes helyeken az egyesület képviseltemi is fogja magát, különösen *Kis-Körösrön*, *Pápan*, *Koltón*, *Mezőberényben* és *Budapesten*, mint a mely helyekhez *Petőfi* életének nevezetesebb mozzanatai fűződnek.

A *segessvári* ünnepre az összes irodalmi társaságokat, törvényhatóságokat és főbb iskolákat külön hívják meg.

Ugyancsak a *Petőfi*-ünnepek alkalmából a társaság megindítja a mozgalmat, hogy *Petőfi* hátrahagyott emlékei számára *Budapesten külön Petőfi-ház létesüljön*, a mely egyuttal otthona legyen a magyar szépirodalomnak. A főlhívást *Jókai* Mór szerkeszti meg, és ezt több ezer példányban még a *segessvári* ünnep előtt szét fogják osztani.

A társaság megbízásából *Bartók* Lajos, *Endrődi* Sándor és *Szana* Tamás holnap tisztelegnek *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszternél a terv részleteinek megbeszélése végett. Az ünnepi program részletes megállapítása egy, a legközelebbi napokban az Akadémiában tartandó nagyobb értekezleten fog megtörténni.

HIREK.

Kolozsvár, július 7.

Előfizetést nyitunk a „Magyar Polgár“ XXII-ik évfolyamának második felére.

Előfizetési árak: Félévre (július—december) 7 frt. — Negyedévre 3 frt 50 kr — Egy hónapra 1 frt 20 kr.

Azokat a tisztelt előfizetőinket, a kik a nyári évadot furdón vagy utazásban töltik: tisztelettel figyelmeztetjük, hogy egyszerű értesítésre a lapot bárhova, bármennyi címváltoztatással utánuk küldjük. (Az osztrák-magyar monarchia határain túl a postadíj-különbözet megtérítendő.)

Hegedüs miniszter és az Egyetemi kör. Hegedüs Sándor miniszter megleghangú levelet intézett a kolozsvári Egyetemi körhöz. A levélben a miniszter köszönetet mond a részvétért, melyet a kör küldöttsége fejezett ki Hegedüs miniszter előtt, édes anyjának elhunytá alkalmából.

A kereskedelmi miniszter a vidéki nyomdakért. Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter a posta- és távirat-nyomtatványok szállítása s azokkal egybefüggő könyvkötői munkák végzése ügyében olyképp szándékozik intézkedni, hogy a szóban levő nyomdai és könyvkötői munkák iránt most kizárólag egy budapesti nyomdaczéggel fennálló szerződés a jövő évben fölmondassék s a szállítás újabb biztosítására nyilvános ajánlati tárgyalás irászik ki, mely alkalmából a miniszter a vidéki nyomdai és könyvkötőipar támogatása érdekében a nyomtatvány-szükséglet jelentékeny részének szállítását vidéki nyomdákra kíváná bízni, ha azok az annak idején hirdetendő versenytárgyalásra elfogadható ajánlatokat tesznek. A vidéki nyomdatulajdonosok, a kik bizony sokat szenvednek a fővárosi nyomdaké kiváltságai miatt, — kétségkívül nagy örömmel, halálal fogadják Hegedüs miniszter lekötőlező intézkedését.

A választók figyelmébe. Kolozsvári választó polgártársainkat ismételve figyelmeztetjük, hogy városunk mindkét kerülete választóinak ideiglenes névjegyzéke közszemlére van kitéve a városház 3. számú termében, a hol azokat délelőtt 9—12 óra között mindenki megtekintheti és délután 3—6 óra között le is másolhatja. A névjegyzékek ellen a saját személyét és kerületbeli más választó-jogosult személyét illetőleg július 15-ig bárki felszólalhat — és jul. 16-tól jul. 25-ig a szintén közszemlére kitéendő felszólalások ellen megteheti észrevételeit.

Az Emke közgyűlésére, mely szept. 17-én Gyula-Fehérvárt lesz, még ki sem bocsátotta az egyesület a meghívót s már is örömmel közölhetjük, hogy az első jelentkező Kun Géza gróf, az egyesület nagyérdemű és nagynevű diszelnöke. A gróf, a ki a telet Görzben töltötte s azután Karlsbadba ment, jun. 29-én érkezett haza Maros-Németibe, honnan első dolga volt az Emke egyik átiratára válaszolni s a közgyűlésre jelentkezni.

Gróf Majláth Gusztáv és az Emke. Örömmel ujságozhatjuk, hogy az emke szept. 17-iki gyulafehérvári közgyűlésén, mely Magyarországon nagy emlékü királynéja: Erzsébet királyné ő Felsége temetésének évforduló napján tartatik meg, gróf Majláth Gusztáv r. kath. püspök fog a nagy királynéről kegyetes beszédet tartani,

a mire a püspök ur, az egyesület fölkerésére, úgy is mint az Emke alapító és választmányi tagja, kész örömmel vállalkozott. A közgyűlés programja pár nap múlva jelenik meg.

Megüresedett mandátumok. Mara László, a hátszegi kerület orsz. képviselője, a kit közelebbről Hollaki Arthur helyébe Hunyad vármegye alispánjává választottak, tegnapelőtt bejelentette lemondását a képviselői mandátumról. — Hátszegen kívül még egy erdélyrészi kerületben lesz közelebbről képviselő-választás: Szászsebesen, melynek mandátuma gr. Horváth-Tholdy Lajos halála következtében ürtül meg.

A Brassai siremlék javára f. év május 20-dika óta a következő gyűjtéseket vette a bizottság:

Farkas Erzsé Kolozsvár 55 frt 45 kr, Józsa Miklós Torozkó 32 frt 20 kr, Kelemen Albert Maros-Vásárhely (második küldemény) 28 frt, Novák Ferenc Gyulafehérvár 20 frt, Koleszár Lajos B. Hunyad 17 frt 70 kr, Eisler Mátyas dr. Kolozsvár 17 frt, Ellenzék szerk. Kolozsvár és Simó János Torda 12—12 frt, Róm. kath. főgimnázium Rozsnyó (Gömör.) 11 frt 7 kr, Albert János Torda 5 frt 50 kr, Brassó város tanácsa 4 frt 60 kr, Csongrád megye pénztára 4 frt 50 kr, Czvajna József Beszterce 3 frt 75 kr, Haverda Mátyas Szabadka 3 frt, Kelemen György Datk 2 frt 10 kr, Esner Leoné Hodmező-Vásárhely 2 frt, Válya Miklós Budapest 1 frt 50 kr, dr. Mártonfi Lajos Szamosújvár 1 frt. Összesen: 233 frt 37 kr. Ehhez jön az eddig befolyt 1153 frt 17 kr. és a folyó félévi takarékpénztári kamat 19 frt 12 kr, melynek hozzászámításával a megindított gyűjtési akció 1386 frt 54 krt eredményezett. A kiadások 108 frt 20 krt tesznek ki s így ma csak 1297 frt 46 kr. áll rendelkezésre. Bizony elég csekély összeg a földat nagyságához! A Pákey-féle terv kiviteléhez legalább 10 ezer frt kell még! Vajha legalább felét sikerülne összehozni!

Székely tanoncok elhelyezése. A marosvásárhelyi iparkamara ez év őszén székely fiukat tanoncokul óhajtat elhelyezni s erről a szándékáról a kolozsvári ipartestület értesítette. Az ipartestület ennél fogva felhívja mindazokat a kolozsvári iparosokat, kik székely fiukat tanoncokul óhajtanak elfogadni, hogy e szándékukat az ipartestület titkári hivatalához (szép-u. I. sz.) f. évi augusztus hó 10-ig annyiával is inkább jelentsék be, mert a később történt bejelentéseknek az iparkamara eleget tenni nem tud.

A vízvezeték elzárása. A városi vízvezeték hálózatát, valamint a viztartót, a Karolina-kórház alsószén-utcai új intézeteiben létesített házi-vezetéknek a városi fő-nyomócsővel való összekapcsolása miatt, július 8-ik és 9-ik napja (vagyis szombat és vasárnap közötti éjjel) éjjel után 2 óratól 5 óráig elzárják. Ez alatt az idő alatt sem a házi vezetékben, sem az utcai vízvezeteki kutakban nem fog rendelkezésre állani a víz, hanem csak a Szamosban és az utcai szivattyús kutakban.

Házasság. Ifj. Franklis István m. kir. vámszít, özv. Pataky Istvánné szül. Franklis Zsuzsanna nevelt fia, — holnap lép Fiumében házasságra Keömley Mariska kisasszonnyal, ifj. Keömley Pál fiumei kir. törvényszéki bíró kedves leányával.

Multság a Fellegvárban. A helyőrség tisztikara holnap (szombaton) este folytatja nyári multságainak sorozatát a Fellegvárban. A táncszertély ezuttal is czéllövessel, hangversenyyel és lampionos fölvonulással lesz egybekötve.

Emlékmű a zalatnai áldozatoknak. Zalataról írják, hogy az ott 1848-ban legyilkolt 700 magyar emlékére emlékművet állítanak föl. Az emlékmű most készül a zalatnai kőfaragó szakiskolában. A leleplezési ünnepélyt a véres nap évfordulójára tervezik.

A csángók váltáság pöre. A prázsmári és szász-hermányi urbéri természetű földék megváltása iránt a hétfalusi csángók által folytatott pör az utolsó bíróság előtt is megoldást nyert a néhány nappal ezelőtt hozott kuriai ítélettel.

Az ítélet kimondja, hogy a pör tárgyát képező urbéri természetű földekért holdankint 66 frt fizetendő váltáságdíj czimén. A csángó nép történelmében e nagy horderejű kérdés végleges megoldásával fordulópont állott be, mert a földbérő nép a századokon át véres verejtékkel művelt ingatlanának tulajdonosává lett. A mai jogi fölfogással össze nem egyeztethető 1848 előtti urbéri természetű jogviszony, a melyben a csángók a pörtárgyu ingatlanokat illetőleg az utóbbi időig voltak, ezen ítélet által megszünt és a csángók a tulajdonukba átment ingatlanok szabad rendelkezéssel uraikká lettek.

A Wesselényi-iskola vizsgája. A maktalvai Wesselényi-iskolában a napokban tartották a község s a környék intelligenciájának jelenlétében az évzáró vizsgát. A vizsgán Dósa Endre orsz. képviselő és az iskola felügyelő-bizottságának tagja elnökölt. A vizsga vezetésével a közönség ovációban részesítette Felméri Mihály tanítót.

A nagybögös és a kisbögös. Éjtel után történt. A kávéház elhagyatott és üres volt, mint egy nyári vezérczik, vagy mint egy VIII. oszt. gimnázista családost szive. A kávészobában házardirozott a kucseber lutriján, a kasszirón pedig kezére támasztott fejfel Maupassant olvasta.

A kisbögös és a nagybögös egyik sarokban ültek és tekintettel a zeneművészet morte szezonjára, a Dreyfus-ügygel, a bolgár-forradalommal és a nap krónikájával foglalkoztak.

— A mint ma ebéd után kijövök az utcára, — mondta a kisbögös — hát kit látok . . .

— Kit láttál? — kérdezte kíváncsian a másik.

— Egy tengerészt.

— Mit?

— Tengerészt.

— Hát te a dunai kalózokat is tengerésznek nézed?

— Micsoda, te is láttad?

— Persze. De alkalmasint te nem láttad, ha tengerésznek tartod . . .

— Már bocsás meg . . .

— Ugyan ne lamentálj. Még a bögőhordozó is tudja, hogy a tengerészek elől viselik sapkájukon a gombot . . .

— Az Istenért, ne kacagtasd magadat! Ha a primás hallotta volna ezt a számárságot, rögtön kitenne a bandából.

— Micsoda? E szerint te azt állítod . . .

— Hogy hátul van a sapkájuk gombja.

— Hátul?

— Természetesen. — Minden művelt ember tudja.

— Ugy? Még gorombáskodik?

— Nem gorombáskodom, csak azt mondom,

hogy az ön bögője is okosabb ember, mint az, a ki játszik rajta.

— Sértés akar ez lenni?

— Vetheti ugy, a hogy tetszik.

A következő pillanatban két nyirettyű emelkedett a levegőbe. Aztán éles csatakiáltások riasztották fel a kávést, a ki éppen a huszonötödik téfelt tette meg a kucseber datolyáira; a kucsebert, a ki aggodalmasan várta; mikor fog kiszülni, hogy a datolyás skatulya üres; a kasszirós kisasszonyt, a ki éppen most fogott a Mámorító történetek 9. novellájába és a biliárd-asztal fölé fogott petroleum-lámpát, mely ebben a pillanatban szándékozott hajnali szomra térsni a mely az izgalmas jelenet komolyságát megértve, ijedében elvesztette a fejét és óriási csörömpöléssel a biliárd-asztal zöldülő mezőjére zuhant.

A kavarodásnak, lármának, a nyirettyűk csattogásának és a ládbogogásnak 10 percnyi csittó, szép küzdelem után egy közelben czirkáló rendőri őrzárát vetett véget, mely ismét erélylyel a kapitányra kísérte a feleket.

— Mi bajuk volt egymással? — kérdezte itt az inspekciós rendőrtiszt.

— És miután rövid másfél órai elbeszélés folyamán világosodni kezdtek az eset részletei, a rendőrtiszt fölnevetett:

— Hiszen a tengerészeknek nincsen sapkagombjuk!

A hivatalos kijelentésnek váratlan hatása volt. A nagybögös és a kisbögös zavartan összenéztek. Meglepett, röstelkedő tekintetükben benne volt a kérdés:

— Hát akkor miért veszünk mi össze?

Rövid drámai szünet után a nagybölgös szólalt meg először:

— Ha így áll a dolog, akkor a sértések részéről tárgytalanokká váltak; visszavonom őket. — Én is — felelte lovagias arccal a kisbölgös.

És gavallérosan leszúrva a csendzavarásért járó forintokat, karöltve távoztak a megbékült művészek a nyilvános szereplés színpadáról vissza, a magánélet kulisszái mögé.

A marosvásárhelyi ügyvédi kamara közhírré teszi, hogy dr. Mezey Géza ügyvéd, más kamara területére történt átköltözése következtében, az általa vezetett ügyvédi névjegyzékből töröltetett; dr. Poppu Simon ügyvéd pedig, Beszterce székhellyel, ugyanezen névjegyzékbe bejegyeztetett.

Elégedetlen tüzoltók. A vidéken meg a fővárosban is Zugoldnak az önkényes tüzoltók az új rangjelzés miatt, a mit az Országos Tüzoltósövetség csinált meg s a belügyminiszter már jóvá is hagyott. Az új rangjelzésnek tudniillik sokkal kevesebb a lószórtorgó és a tábornoki uniformis, mint a mennyi a régi szabályozatlan veterán-metodusban szokásos volt. S a nagy opposzió is készül, a mi a jövő hónapban fog kitörni az országos kongresszuson *Brassóban*, S lecsapják majd a szövetség szövegét a tiszttségükre, ha ugyan győz a lószórtorgós párt. A mi pedig nagy baj volna, mert azt bizonyítaná, hogy tüzoltóvá csak a rangjelzésért lesz az ember, nem azért, hogy tüzet oltsón.

Pongrácz Maros-Vásárhelyt. Pongrácz Lajos zenekara ma Maros-Vásárhelyre indul. A népszerű cigány jul. 8-án, 9-én és 10-én az ottani Letzter-féle kerthelyiségben fog játszani.

A méz, mint gyógyszer. Kolozsvárt egy tizenkét éves napzamos fiú munkaközben térdét úgy megütötte, hogy az orvos a térdkalacs megsértését konstataálta s vér- és nyirokkal volt tele az ütés helye és környéke. Az orvos szerint jó esetben is hetekig tartott volna el a gyógyulás. A legkülönbözőbb gyógyszerek daczára javulás nem állott be, úgy, hogy a fiú apja a mézet vette elő, mint utolsó próbát. Mézsel borította be a dagadt, tájós térdet. Alig az első beborítás után ¼ órával, a fiú csendesen elaludt s mikor több órai nyugodt almból fölébredt, örömmel tudatta, hogy fájdalom teljesen elmúltak. Az orvost tehát nem hivatkozta többé. További folytonos borogatással a beteg térd annyira jobban lett, hogy 10 nap múlva a tulajdonosa rendes dolgára járhatott vele. Legalább így írja ezt a *Méhészeti Közlöny*.

Mulatság Fogarason. A Vöröskeresztyegylet fogarasi fiókja július hó 4-én (kedden) tartotta meg jótékonycélu táncmulatságát, melynek befolyó jövedelme a Fogaras városi szegények segélyezésére fog fordítani.

E fiók-egylet már évek hosszú során át teljesíti nemes feladatát s csendben, szerény, de hathatós eszközökkel igyekszik megfelelni humanus elhivatásának, vallás és nemzeti különbség nélkül. Könyveket törül, nyomort enyhít s a szegények, betegek és tehetetlen agok körében — legszentebb keresztény erény — a szeretet áldását hintegeti. E nemes célra fordítható jövedelmét a tagsági díjakból, kevés meglevő tőkéje kamataiból s az időnként rendezni szokott mulatságokból gyűjti össze.

A folyó hó 4-én tartott jótékonycélu mulatságon, bár számban a megszokottnál kevesebben, de annál jobb kedvvel jelentek meg Fogaras intelligens családjai. Fesztelentül, egész háziasszonyok is. A fiók-egylet buzgó elnöknője mindent megtett a végett, hogy a mulatságban résztvevők lehetőleg jól érezzék magukat. A mit teljesen sikerült is.

A mulatságon a fogarasi közös- és honvédtisztikar is jelen volt, élükön az ott időző *Palkovics József* altábornaggyal.

A jövedelem 114 frt 6 kr volt, melyből levonva a kevés kiadás, még mindig elég szép összeg maradt a szegénység és nyomor enyhítésére.

Naftalin. Ez az orr-csavaró erős naftalin-illat a legkedveltebb, legpoétikusabb illata a férfiaknak. Olyan kéjjel szívják magukba ezt a molypusztító szagot, mintha a Kárpátok vadregényes

fenyvesei között barangolnának. Mert a naftalin a szabadság illata. Mikor ez a szag tölti be a lakás minden zugát, akkor gyermekek, feleség, anyós tul vannak a határon; a férj szabad. Mikor először érzik a naftalin illatát, fölpezsdül bennük újból a legényvér. Évről-évre, nyárról-nyárra fiatalabbnak érzik magukat és valami olyan különös érzés járja át őket, mintha hangyák futkosnának a hátukon. A naftalin hatása ez, a mely fiatalit, még pedig jobban, mint az élet-elixir. A mitől tehát a moly elpusztul, attól a férfiek fölelevenednek. Virágok tűznek a gomlyukaikba és járnak mulatóhelyről-mulatóhelyre. Azt hiszik szegények, hogy a vérük kergeti őket, pedig csak a naftalin szállt nagyon orrukba és attól járnak a legénykankánt. Méreg a naftalin, erős méreg. Még a legjamborabb férjet is kiveszi a sodrából: az is egy-két éjszakát odamulat és szórja a pénzt. Aztán meg kifogásnak is jó a naftalin. Például, milyen pompásan beleillik ez a fürdőző asszonyokhoz írott levélbe:

„Esténként kénytelen vagyok egy kis sétát tenni, Mnczi lelkem, mert az egész napon át gondosan bezárt lakásban annyira felgyülemlik a naftalin-gőz, hogy le sem fekettem addig, a míg ki nem szállítottam egy kissé a szobákat, a hol minden rád emlékeztem.”

A fürdőző asszonyka pedig sajnálkozik az ő benaftalinozott uracskáján, de másrészt meg örvend, hogy olyan gondosan bemolyporozott mindent, legalább nem lesz baj a Kréta körül.

A kánikula közepe táján tul azután gyöngülni kezd egyszer csak a naftalin illata. A férfiek ekkor döbbenek meg először. A száguldó idő a gyöngülő naftalin illatban figyelmeszti őket, hogy nonsokára vége az arany szabadságnak: jön haza az asszony.

Most még mindenféle orr-facsaró erős a naftalin. Ez annyit jelen, hogy most virrad föl a férjnek. Gyantáz is a cigány, hűtik is a pezsgőt. Mert a naftalin-mérgezést csak pezsgővel, meg keresztbetezt vonóval lehet gyógyítani.

A politikai szünet. Miután a képviselőház érdemeleges ülést a Haz einapolásáig már nem tart, a legtöbb képviselő már el is hagyta a fővárost. A miniszterek a főrendiházi tárgyalásig még együtt maradnak Budapesten, csupán báró *Fejérvány Géza* ment már Karlsbadba. *Szell Kalmán* július hó 20-ika után megy el Rátótra, de onnan időközönként visszatér a fővárosba halaszthatatlan ügyek elintézésére. *Wlassics Gyula* a jövő héten kezdi meg szabadságát, melynek egyik részét Fenyőháza, másik részét pedig Sylt-szigeten tölti el. *Hegedűs Sándor* augusztus elsején Osztendebé megy. *Lukács László* és *Darányi Ignác* csak később akarják szabadságidejüket igénybe venni. *Perczel Dezső*, a képviselőház elnöke Christianiába megy. *Szilgyi Dezső* és *Horánszky Nándor* Karlsbadba, *Kossuth Ferenc* pedig Napolyba megy.

Perczel Mór emlékiratai. A jövő évi könyvpiacznak kétségkívül egyik legérdekesebb újdonsága lesz az a vaskos kötet, mely Perczel Mór tábornok emlékiratát foglalja magába. Az emlékiratokat az elhunyt még életében unokaöcsésére: *Perczel József* tábornokra bízta, a ki a kézirat rendezésével és sajtó alá készítésével jövő évre készül el.

Az emlékiratokat maga a megboldogult tábornok látta el föliratokkal és osztotta be a következőképpen:

I. 1. Génusz. 2. Iljuság. II. A varmegye. Védeylet. III. 1843—44. országgyűlés. IV. A honvédelem és a márcziusi napok 1848-ban és 1849-ben. V. 1848—49. Az első parlament. Az olasz ügy. Szent-Tamás. Szeptember 4. és szeptember 15. Első (vagyis honmentő) hadjáratom. Pákoz, Ozora, Letenyé, Frida. A negyedik csomagban VI. jegy alatt a bács-bánati hadjáratot, a harmadik hadjáratot, a czeplédi, szolnoki, kátai, turai, temesvári csatákat írta meg. A többi kézirat, VII. és VIII. számokkal jelezve, leginkább az emigráció történetére, a kiegészítésre és a későbbi politikai eseményekre vonatkoznak.

Az emlékiratokat értékét nagyban emelik a melléjük csatolt egykoru nyomtatványok, rende-

letek, kiáltványok, beszédek, füzetek stb., a melyek tele vannak Perczel Pór rendkívül érdekes szelvényzeteivel. Az emlékiratokon kívül néhány kisebb-nagyobb, tulnyomólag bölcselmi munkája is maradt a szent-tamási hősnek. Ezek czimerei a következők:

Az ember és rendeltetése.
A szerelem és a házasság.
A vallás.
Lex Suprema.
Eszméi és tanok.

Tömerdek levél is maradt Perczel Mór után. E leveleket a szabadságharc és az emigráció legkiválóbb szereplőitől és külföldi államférfiaktól kapta. Az egykori politikai küzdelmek mennyi titkos rugóira vetnek világosságot e levelek!

A tisztességtelen verseny ellen. A budapesti kereskedelmi- és iparkamara kedden tartott teljes ülésén, a tisztességtelen verseny dolgában a kereskedelmi miniszterhez intézendő véleményes fölterjesztést tárgyalván, el fogadta Schwarz Lajos kamarai tag indítványát, a mely szerint: „időben gyártmányunk honi czikk gyanánt való elárúsítása tisztességtelen versenynek tekintendő és büntetendő is.”

Kard-affér a vasuti állomáson. Részletesen megemlékeztünk előző számunkban arról a kard-afférről, mely a komáromi vasuti állomás éttermében történt, s a mely mindenütt kinos érzést kellett. Mint jeleztük, a dolgnak folytatása lett. Báró *Fiáth Pál* főispán fiával tényleg Szekesfehérvárra utazott, a honnan gróf *Festetics Benóval* és *Fábián Miklóssal* visszautazott Komáromba s ott ezekkel provokáltatta a két katonatisztet. A párbajok tegnap esti 6 óraker történtek meg a monostori szigeten. A felek kardra mentek. Báró *Fiáth Miklós* előbb *Heidler* főhadnaggyal verekedett meg, a kit karján sebesített meg könnyen, míg ő csak kisebb karczolatát szenvedett szintén a karján. Azután *Ambrosits* hadnaggyal párbajozott, a kit szintén a karján sebzett meg. Ebben a párbajban a báró teljesen sértetlen maradt. Báró *Fiáth Pál* a közelben tartózkodva várta be a párbajok lefolyását és az afférek elintézése után ismét elutazott fiával.

Báró *Fiáth Pál* főispán táviratilag tett jelentést a dolgról a közös hadügyminiszteriumnak Bécsben, a mely azonnal elrendelte a vizsgálatot s ennek megjejtésére a kamáromi hadbírószágot bízta meg.

Az aradi püspök Nagyváradon. Szerdán d. e. a ¼ 10 órai vonattal érkezett Nagyváradra bécsi utjából *Goldis József*, a megerősített aradi gör. kel. püspök. A pályaudvaron számosan fogadták. Köztük *Gróza János* esperes, szentszéki ülnök, *Pakala Tamás* esperes stb. Az üdvözlő beszédet *Pakala Tamás* intézte, a melyre a főpap szívélyesen válaszolt. A püspöki fölszentelés e hó 16-án lesz *Nagyszombenben*; az Aradra való költözése a püspöknek július 30-án történik meg, a beiktatás pedig aug. 1-én.

Lövöldözés a felhőkre. A gráciának példáját a jégfelhők elhajtása dolgában közelebb követik Magyarországon is, még pedig Polgárdi (Fejérmegye) községben. A község képviselőtestülete ugyanis *Batthyány Géza* gróf nagybirtokos indítványára elhatározta, hogy tekintettel a községet sűrűn érő jégverésekre, a határban védekező telepeket állítat föl lövöldözésre alkalmas eszközökkel. A telepek létesítésénél szakszerűl utmutatással a meteorológiai intézet részéről *Raum Oszkár* szolgál. *Batthyány Géza* gróf e vállalkozását nem csak községe, hanem az ország egész gazdaközönsege méltó érdeklődéssel lesi.

Meggyilkolt birtokos. Még február hónapban történt, hogy a szatmármegyei Rapolt községből egy leányt vittek férjhez Porcsalmára. A menyasszonyt Rapolt községből sokan elkísérték, köztük *Barbus Benjámín* földbirtokos is. A vigság még javában tartott, mikor éjtelkor *Bartus* kiment a násznép közül az udvarra s itt eddig ismeretlen tettesek földre terítették, testét összevissza vagdalták s vérbefagyva ott hagyták az udvar közepén. Mikor a násznépbeliek ráakadtak, még volt benne némi élet; de oly életveszélyesen meg volt sebesítve, hogy lakására nem lehetett szállítani. *Bartus* a vidék leghiresebb orvosai Porcsalmán vették ápolás alá s itt egy hónap múlva állapota annyira javult, hogy

Rápolton levő lakására vihették. Itt is folyton gyógykezelés alatt állott s már annyira felépült, hogy ágát elhagyhatta s rövidebb sétákat tehetett. Kedden délután ilyen sétára indult kertjébe Bartus, honnan nem tért vissza többé övéhez. A kertje végén levő fűzsnél a még gyanús védekezni sem tudó embert megtámadták. fejét fejszével széthasították s testét összevagdalták. Bartus ott rögtön szörnyet halt, a gyilkosok pedig elmenekültek. Feleségének gyanusnak tünt fel, hogy férje sokáig marad a kertben s sógorával együtt keresésére indult. Mikor a kert végéhez értek, megrémülve látták, hogy Bartus ott fekszik a földön véreben, élettelenül. — A csendőrség a nyomozást rögtön megindította, de a gyilkosokat még eddig nem tudta kézrekeríteni.

Inger Szoliman emir megint beszélt magáról. Első expedíciójának kudarcra után mindenki azt hitte a kalandos szellemű egykori katonatisztról, hogy ezt a csapást soha ki nem heveri. De ő nem nyugodott és bámolatos szívóssággal kereste a módot, miképpen szöhesse tovább szomáli emirségének elszakadt szálait. Sokat utazott az utóbbi hetekben és most ismét hosszú utról tért vissza szülővárosába, Temesvárra. Azonnal fölkereste a *„Temesvarer Zeitung-„* szerkesztőségét, a hol alig ismerték rá a djubuti hajótöröttre. Elegáns európai ruha volt rajta, szemének csillogása, előadásának élénksége s egész föllépése mutatta, hogy valami nagy változás állhatott be a sorsában.

— Ismét felszínre jutottam! kiáltá, aztán előadta, hogy fekete seikjei segítségével, a kiket Európába hívott, sikerült külföldi gyarmat-czégéből újabb konzorciumot alakítania, mely a szomáli-ország nyersterményeinek átvétele fejében bő mértékben rendelkezésére bocsátotta az eszközöket, melyekre szüksége van, hogy az eddig csak elvben uralt parti tartományban tényleges kormányzatot létesítsen. Tervét most már semmi akadálytól nem félti és sugárzó arccal beszél arról, hogyan fogja meghazudtolni a róla terjesztett rossz híreket. Most fürdőre megy és augusztus közepé táján készülni Afrikába indulni most már gazdagon felszerelt új expedíciójával.

Elfogott gyilkos. Bécsből jelentik, hogy Prensandanné gyilkosát szerdán délután elfogták. Háziasszonya kedden gombot varrt a gyilkos nyakravalójára és ez a gomb vezetett kinyomozására. A gyilkos *Weber* Károly nürnbergi mechanikus, ki tettét már be is vallotta. Webert az utcán tartóztatta le egy rendőr abban a pillanatban, mikor a Zieglergasseban kilépett egy házból, a melyben valószínűleg lakást keresett. A gyilkoságról, melyet szerdán követett el *Weber*, még a következőket jelentik: A meggyilkolt torka egészen át volt vágva, egyik arcafele és orra lemeteszve, balkarján pedig tizenhat szurás volt.

Az eltiltott dohányzás. Wellis svájci kanton egyik 1849-diki törvénye 2 frank büntetés terhé alatt megtiltotta a dohányzást mindazoknak, kik 20-ik évüket még nem töltötték be. Ugy látzik, hogy ez az 50 éves törvény az utóbbi években veszített hatályából. A katonai tanács tehát a múlt évben a községtanácsokat s az egyes városok rendőrségeit fokozott éberségre figyelmeztette s megkereste, hogy e törvény megtartása fölött szigorúan őrködjenek s az ellenszerezőket irgalmatlanul büntessék meg. A beérkezett jelentésekből azonban az látszik, hogy ezt a törvényt nagyon nehéz keresztülvinni. Csak két oly községet találtak, melyben a törvényt szigorúan megtartották, a többiben a suhancok is dohányoznak, persze titokban.

GYÁSZROVAT.

Gróf Horváth Tholdy Lajos. Hosz-

szu, súlyos betegség után hunyt el tegnap reggel a kisküüllőmegeyi Ádámoson gr. *Horváth-Tholdy* Lajos, a szászsebesi kerület orsz. képviselője.

Sok időn keresztül tevékenyen részt vett Erdély s különösen Kolozsvár társadalmi és közéletében. Egyik legrokonszenvesebb tagja volt az erdélyrészi mágnásköröknek és mint képviselő lelkes, munkás hiva s szabadelvű párt politikájának.

A daliás termetű, hatalmas szervezetű gróf már évek óta betegeskedett. Nagy és hosszas küzdelmébe került a gyilkos kórnak, a míg le tudta győzni ezt a testben, lélekben egyaránt rendkívüli férfiu.

Tegnap reggel 7 órakor halt meg 65 éves korában.

Gr. *Horváth-Tholdy* Lajosról, kinek halála széles körben kelt őszinte és mély részvétet, a következő életrajzi adatokat közölhetjük:

1834-ben Kolozsvárott született. 1845-ben a bécsi Theresianumba lépett, 1848-ban pedig a bécsi helyi akadémiába. 1851-ben belépett egy vértesezredbe s azután különféle fegyveremekenél szolgált. 1857-ben kamarási méltóságot nyert. 1858-ban atyja, a ki altábornagy lett, grófi rangra emeltetett s a leányágról a Tholdy-ágból származván, a Tholdy nevet is fölvette. 1859-ben századosi ranggal résztvett az olasz hadjáratban. 1860-ban rangjáról lemondott s visszavonult erdélyi birtokara gazdálkodni. 1869-ben mint honvédszázados résztvett a honvédszázok szervezésében. 1872-ben Hunyad megye tiszteletbeli főjegyzője, 1883-ban a bereczki, 1885-ben a szászsebesi, 1887-ben a szászvárosi, majd ismét a szászsebesi kerület képviselője lett. A függő államadoságokat ellenőrző bizottság tagja volt.

Gr. *Horváth-Tholdy-t* *Kolozsvárt* fogják eltemetni. Hült tetemeit ma (pénteken) délután 3 órakor Ádámoson beszentelik és ezután a korporsót vasutra teszik és *Kolozsvárra* szállítják, hogy az itteni családi sírkertbe helyezték.

A *kolozsvári pályaudvarról* holnap (szombaton) délelőtt 10 órakor lesz a temetés.

A gyászsetről a következő családi jelentést kaptuk.

Özvegy gr. *Horváth-Tholdy* Lajosné született gr. *Bethlen* Irma saját és sógorőné öz. gr. *Mikes* Árpádné szül. gróf *Horváth-Tholdy* Rozália, csillagkeresztű hölgy és gyermekei: gr. *Mikes* Mária, gr. *Mikes* Kelemen cs. és kir. kamarás és vezérkari százados, gr. *Mikes* Rozália, férjezett gr. *Béldi* Ferenczné, gr. *Mikes* Sarolta férjezett báró *Vay* Arnoldné, valamint számos rokon nevében szomorúan jelenti, hogy a szeretett férj, testvér, nagybátyja: széplaki, nagyszalontai és tekete-bátóri gróf *Horváth-Tholdy* Lajos cs. és kir. kamarás, a hadi-érem tulajdonosa, a Szent-Sir-rend középkeresztese, országgyűlési képviselő, folyó hó 6-án reggel 7 órakor, elete 65 ik évében, hosszas szenvedés és a halotti szentségek ájtatos fölvétele után megszűnt élni. Hült tetemei Ádámoson e hó 7-én d. u. 3 órakor fognak beszenteltetni és 8-án délelőtt 10 órakor Kolozsvárt a vasuti állomásról a családi sírkertbe örök nyugalomra kísértetni. Lelki üdvéért a szent miseáldozat Kolozsvárt a kegyesrendiek templomában e hó 10-én d. e. 10 órakor fog az egek urának bemutatatni. Nyugodjék csendesen! Ádámos, 1899. július 6-án.

TÁVIRATOK.

(A „Magyar Polgár” eredeti távirat.)

Merénylet Milán exkirály ellen.

Belgrád, július 7. *A szerb fővárost szenzációs merénylet tartja iagatottságban.*

Tegnap délután kevéssel 6 óra után ugyanis a Mihály-utca sarkán, *Berlovac* nagykereskedő üzlete előtt *egy ember négyyszer egymás után rálőtt Milán exkirályra, a ki kocsiján arra hajtott.*

A golyók közül egyik se találta Milánt. Lukics hadsegéd azonban, a ki a merényletőre rávetette magát, *balkezén könnyebb sérülést kapott.*

Milán éppen fűrdőből jött kocsián, mikor a merénylet történt. A megsebesült hadsegédét udvari fogatán rögtön hazaküldte, ő maga pedig bement *Berlovac* üzletébe s megvárta, míg bérkocsit hoztattak számára. A mint a volt

király az üzletből kilépett, hogy az időközben megérkezett bérkocsiba üljön, az összegyűlt néptömeg lelkes éljenésbe tört ki.

— *Sértetlen vagyok; Isten megoltalmazott!* — mondta Milán, azzal elhajtattat a merénylet színhelyéről.

A merénylet, a kit azonnal eltoztak, Knezevics Gjurának hívják. *Bosnyák* származásu ember, a ki valamikor tüzoltó volt Belgrádban, az utóbbi időben pedig Budapesten tartózkodott.

Knezevics ma reggeli kihallgatása alkalmával bevallotta, *hogy bűntársai vannak és hogy Milán ellenségeinek volt eszköze* A fölmerült súlyos gyanuok alapján *tizennégy radikális politikust, a kik régebben a radikális központi bizottság tagjai voltak, ma letartóztatott a rendőrség.* Az elfogottak közt van *Tausanovics* volt miniszter és *Zsikvovics ügyvéd,* a ki az *Odjek* című radikális lap tulajdonosa.

Ma a belgrádi metropolita, az összes miniszterek, állami méltóságok és a diplomáciai kar megjelentek *Milán* előtt, üdvözölve a volt királyt szerencsés megmenekülése alkalmából.

Lukics őrnagy hadsegédét *Sándor* király ma vezérőrnaggyá léptette elő és a *Milos*-renddel tüntette ki.

Belgrádban mindenféle nagy megütközéssel beszélnek a merényletről, a melyet mindenki elítél.

A bolgár forradalom.

Szófia, jul. 7. *A bolgár távirati ügynökség a szófiai zavarokról külföldön terjesztett jelentéseket, hogy a fejedelmi palotát csapatok körülzárták stb. teljesen hamis és rosszakaratu koholmányoknak nyilvánítja. A nyugalmat és a rendet sem Szófiában, sem bárhol az országban egy pillanatra sem zavarták meg.* A fejedeleme tegnap anyja és családja kíséretében Várnán át Euxinogradba utazott.

A spanyolországi események.

Barcelona, jul. 6. *Tegnap este a zavarások megújultak.* Egy csoport fiatal ember a boltokat kövekkel dobálta. A csendőrség közbelépett. A tüntetők néhány revolverlövést tettek a csendőrségre, mire a csendőrök visszalöttek. Három csendőr és néhány tüntető megsebesült. Tizenhatszét letartóztatás történt. Egy ház lépcsőjén fölrobbant egy petárda. Hire jár, hogy ma kihirdetik az *ostomállapotot.*

Beriini tudós Erdélyben.

Budapest, július 7. *Cichorius* Konrád, nagynevű német tudós, a berlini tudományos Akadémia megbízásából közelebről Dévára érkezik. A berlini tudós fölkeresi *Dévan Tégylás* Gábor főigazgatót, a kivel együtt a nyár folyamán tanulmányozni fogják *Udvarhely- és Maros-Tordamegyékben* azokat a dák védműveket, melyeket pár év előtt *Tégylás* Gábor fedezett föl a székelýföldön.

Nem kell a diszkard.

Páris, jul. 7. *A Siècle* ma közli *Picquart* ezredes levelét, melyet az ezredes a *Pester Lloyd* párisi levelezőjéhez intézett. A levelében *Picquart* kijelenti, hogy a *»budapesti polgárok«* által számára följajánlott diszkardot köszöni, de *nem fogadja el.*

A román országgyűlés berekesztése.

Bukarest, jul. 6. *Az a királyi üzenet, a melylyel a kamarát berekesztették, konstatálja, hogy a rendkívüli ülészak nagyon termékeny volt. A törvényhozás tagjai az által, hogy a kormányt támogatták, hozzájárultak a rossz aratás által előidézett nehézségek elhárításához, a*